

RAZGLEDNICE

Do kasno u jesen, sve dok ne počnu kiše, sedela bih na čebetu, u dvorištu, i igrala se sa stricem tako što bih razbacivala oko sebe raznobojne lopte i lutke, a stric ih je skupljao po dvorištu, vraćao na čebe, i igra se tako nastavljala, sve dok mi jedan te isti položaj u kome sam se nalazila ne bi došadio. Tada bi me stric uzimao za ruku i šetao po dvorištu.

Leti, kad su predvečerja rumena, teška od vrućine i dugo traju, vezivao je stric Pavle ljuljašku za najdeblju granu kruške u bašti. Pažljivo me je stavljao na sedište, mama me je pridržavala s jedne strane, a on s druge: je-dan, dvaaa, triii, brojala bi mama, i ljuljaška bi poletela u vazduh. Pazi da ne padneš, drži se dobro, čula sam kroz smeh mamin glas, a gusti mlaz toplog vazduha razliva se po mom licu, vratu, zavlačio se pod lepršavu haljinu, i golicavo mileo niz kožu mršavog tela. Zajedno sa mnom radovao se i smejaio, kako je umeo i mogao, i stric Pavle, jer on nije imao drugih radosti osim onih koje je mogao meni učiniti.

Kad sam pošla u školu, stric me je redovno pratio do ulaznih vrata, i posle časova na istom mestu me sačekivao, pošto je mama strahovala da mi bezobzirna deca ne učine neku nelagodnost, i ne povrede me, jer sam nosila naočare, a bila sam, inače, »sitna i osetljiva«, kako je mama govorila kad je htela pred drugima da opravda svoju preveliku brigu za mene.

Naravno, bilo je trenutaka kada sam neodoljivo želela da se oslobodim zabrana i ograničenja, čiju svrhu i nameru često nisam shvatila. Želela sam da izadem na ulicu, među vršnjake, čiju sam čiku slušala iz kreveta, pokušavajući da zaspim, ali to nije bilo dozvoljavano. Ili, ako jeste, vrlo retko, i tako kratko: stric bi dolazio po mene a da nisam uspela ni da uđem u igru, pa sam posle dugo bila rasplakana, i vremenom sam izgubila svaku želju za igre vršnjaka, a samim tim i osećaj bilo kakvog uživanja u takvoj vrsti zabave. Do kasno u noć, sedela sam na terasi, u pletenoj stolici, i čitala knjige koje mi je otac poklanjao uz malu posvetu, kad se vraćao sa putovanja.

Kada sam otišla od mame, ona je ostala sama s Bratom, slala sam joj svakog dana razglednicu kojom sam javljala da sam zdrava (u njenim grčevitim nastojanjima da nas sačuva, a nikad ne priznavajući sebi koliko su njena čuvanja izlišna i nemoćna, strah je bio uslovljen, i donekle opravdan, a da mama ne bi bila bespomoćna, a prisutna, mi smo, na njenu sreću, bili zdravi) i da mi se ništa neočekivano nije desilo.

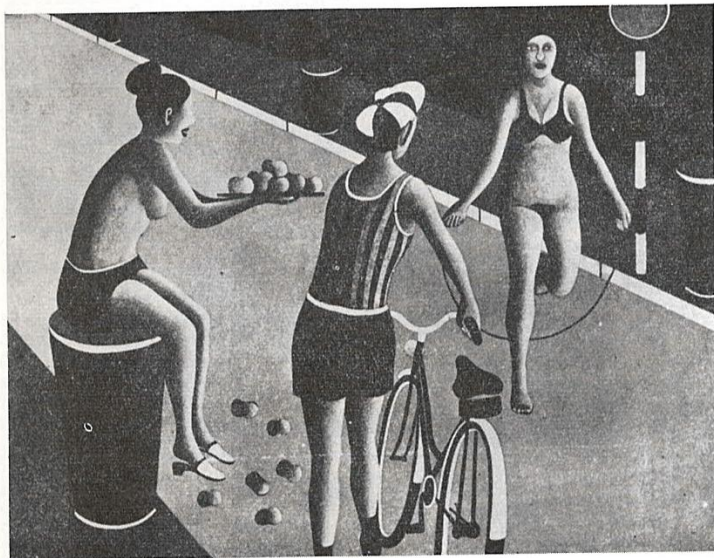
To bi je umirilo dok ne bi pala noć, kada su ponovo počinjale da je grizu zlokobne slutnje, i često se dešavalo da oka ne sklopi sve do jutra, kada je poštar donosio sledeću spasnosnu razglednicu. Dešavalo se da nepredviđeno doputuje, gonjena nekim neodoljivim snom, sa većitim strahom koji se gomilao na krajevima usana, ovladao dubinama njenih očiju, pa je ona u svojoj poniznosti pred njim, govorila toliko, skoro šapatom. Za vreme praznika vraćala sam se kući, i to su bili mamin dani u kojima se usudivala da izgovara moje ime glasno, sasvim glasno.

Bratova smrt naišla je posle njegove uspešno preležane prve bolesti, u jednoj sasvim bezazlenoj igri, dakle onda kada se tome niko nije nadao, i kada je mama izvojevala trenutnu nadmoćnost nad strahom, i nad smrću, možda se čak i nasmejala krišom, nije smela glasno, jer je znala da ona ne može biti pobednik, već uvek u službi i zavisnosti, ali smrt nije više pristajala na igru, htela je potpuno i sasvim da se dokaže.

Kad smo saopštili mami vest o smrti, spustila se na stolicu polako, kao da se nečega priseća, što dobro zna i poznaje, i što već toliko očekuje, a onda se naglo trgla čitavim telom, da bi odmah zatim klonula i, najzad, oslobođena, zamolila jedva čujnim, ali pribranim glasom, da je prenesemo u krevet. I mama od tada već godinama leži u krevetu, sa ogromnom prazninom koja je nastala kad ju je strah napustio. Ja je redovno obilazim, ali nikako ne mogu s njom da razgovaram. Ona me gleda, dok stojim pored kreveta, praznim očima, i nikad ne znam da li moje prisustvo makar malo pokrene neprestanu zaledenost njenih čula ili me uopšte ne primećuje, i ne oseća u svojoj blizini. Razglednice koje joj i dalje redovno šaljem, podsticana starom navikom, zaticala sam nagomilane u korpi pred sobnim vratima, gde ih je poštar ostavljao. Unosila sam ih u sobu, i redala pažljivo pored maminog kreveta, i dok sam to radila, uvek sam bila ledima okrenuta prema krevetu, da mama, ipak, ne bi primetila kako do bola stiskam donju usnu i borim se sa vriskom, koji mi je davio grlo. Time je moja poseta bila završena, uzimala sam tašnu, i prvim autobusom vraćala se u svoju sobu na periferiju grada.

Shvatila sam gorku uzaludnost maminih nastojanja da nas sačuva i zakloni od smrti, koja i u zaključanoj sobi, dok stojim pred ogledalom i češljam se, dok sedim za stolom, ili dok u predvečerja spuštam žaluzine na prozorima, leži uspavana i pritajena, negde na dnu moje misli, i čeka.

Mama je u svojoj konačnoj predaji izgubila sve, a pošto je oduvek slutila, i u svojoj slutnji preživljavala mogućnost takvog poraza, ona se samim tim i pripremala za njega, ali i sama pretpostavka, koja je u svakom narednom trenutku izgledala vrlo moguća, činila ju je još više obeshrabrenom, da je ona tom strahu morala neprestano davati stvarnu potvrdu, i ubeđenje, da nije nastala nikakva promena, a da bi se takvo stanje održalo, da bi se sprečila i sama mogućnost promene stanja koje traje, sve nas je sebičnije otimala i sakrivala.

Od samog rođenja, kroz čitavo detinjstvo i mladost, čuvana sam u ograničenim, zatvorenim ili zaključanim prostorima. Najpre je to bila kolevka; nalazila se u poluzamračenoj sobi, gde se nikad nije smelo glasno govoriti, i u koju je malo ko mogao ući. Mama je u sobu ulazila na prstima, a nad kolevkom je danonoćno bdeo gluvonemi stric Pavle, koji je patio od nesaničnosti, i zanimao se za knjige, koje je strasno čitao tokom svog kratkog života.

Nedeljom popodne, u dubokim, zatvorenim kolicima, stric me je izvodio u šetnju, opet po strogo utvrđenoj stazi: od naše kapije do česme, koja se nalazila tri kuće ispred naše. Za vreme šetnje, koja je i vremenski bila ograničena, prozor je bio otvoren, soba se provetravala, a s vremena na vreme na prozoru bi se pojavljivala mama, jer je strahovala da stric sa kolicima, ipak, ne ode suviše daleko, tamo gde bi već moglo biti opasno i rizično.

Kad su me počeli učiti da hodam, a to se obično događalo za vreme popodnevog predaha, u bašti ili sobi, svi u kući, zajedno sa bakom, koliko su me bodrili i radovali se svakom novonaičinjenom koraku toliko su i strepeli da se onaj sledeći korak ne pretvori u pad koji bi bio povrediv i razoran.

Moje prve igre, kao i prvi odlasci u školu, bili su, takode, pod stalnim nadzorom.